

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – „Inovare pentru un viitor durabil – Planul de acțiune privind ecoinovarea (EcoAP)”

COM(2011) 899 final

(2012/C 351/14)

Raportor: **dl Lutz RIBBE**

La 15 decembrie 2011, Comisia Europeană, în conformitate cu articolul din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Inovare pentru un viitor durabil – Planul de acțiune privind ecoinovarea (EcoAP)”

COM(2011) 899 final

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la data de 29 august 2012.

În cea de-a 483-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2012 (ședința din 18 septembrie 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 141 voturi pentru, 5 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Sinteza concluziilor și recomandărilor Comitetului

1.1 CESE salută prezentarea planului de acțiune privind ecoinovarea. Comitetul evidențiază în mod special abordarea încorporată în planul de acțiune, care vizează identificarea și eliminarea obstacolelor existente, precum și consolidarea factorilor motrici ai evoluțiilor pozitive.

1.2 O definiție universal valabilă a conceptului de „ecoinovare” este imposibilă date fiind viziunile foarte diferite existente în cadrul unei societăți (și între diferite culturi) cu privire la ceea ce este „inovator” și progresist. De aceea, Comisia însăși ar trebui să stabilească criteriile de atribuire calitative sau – dacă este posibil – chiar cantitative, cât mai clare, pentru diferitele domenii, în care dorește să ia măsuri.

1.3 Întreprinderile care vor beneficia de viitorul plan de acțiune ar trebui să primească sarcina de a descrie pe scurt într-un mic studiu suplimentar unde se confruntă cu cele mai mari obstacole la punerea în aplicare, respectiv introducerea pe piață a tehnologiilor lor.

1.4 Ecoinovarea promovată de UE trebuie să cruțe resursele și să fie echitabilă și durabilă pe parcursul întregului ciclu de viață. Promovarea ecoinovării trebuie corelată cu criteriile pentru strategia de dezvoltare durabilă a UE.

1.5 Ar trebui să se acorde o atenție specială așa-numitelor tehnologii de mediu mici, adaptate. Deja în avizul său pe tema „Realități și șanse pentru tehnologiile de mediu adaptate în țările candidate” ⁽¹⁾, Comitetul a subliniat că există multiple alternative la marile soluțiile centrale, respectiv că acestea ar trebui dezvoltate. Adesea, soluțiile adaptate, descentralizate și pe scară mică nu trezesc interesul instituțiilor de cercetare și al

investitorilor, deoarece profiturile obținute pe baza acestora sunt inexistente sau foarte mici, tocmai pentru că sunt ieftine, însă eficiente. CESE recomandă Comisiei să integreze în planul de acțiune recomandările formulate atunci.

1.6 Directivele și regulamentele existente, dar și criteriile de eligibilitate ale fondurilor structurale și ale politicii agricole trebuie examinate la intervale regulate, pentru a stabili dacă trebuie adaptate la noile inovații din domeniul tehnologiei de mediu.

1.7 De asemenea, Comisia trebuie să elaboreze în sfârșit lista subvențiilor nocive pentru mediu și să le elimine treptat. În prezent nu mai este adecvat ca aceasta să promoveze cu eforturi mari ecoinovarea și totodată să contribuie ea însăși printr-o politică greșită de subvenții la distrugerea mediului.

2. Conținutul documentului Comisiei

2.1 Pentru punerea în aplicare și concretizarea Strategiei Europa 2020, care reprezintă instrumentul de planificare și guvernare actual al Comisiei, au fost lansate șapte inițiative emblematiche, și anume:

— „O Uniune a inovării”;

— „Tineretul în mișcare”;

— „O agendă digitală pentru Europa”;

— „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”;

— „O politică industrială adaptată erei globalizării”;

⁽¹⁾ JO C 112, 30.4.2004, p. 83-91.

— „O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă”;

— „O platformă europeană împotriva sărăciei”.

2.2 Inițiativa „O Uniune a Inovării” trebuie concretizată printre altele prin planul de acțiune privind ecoinovarea, însă și alte inițiative emblematică sunt abordate de planul de acțiune, de exemplu, inițiativa „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”, precum și „O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă”.

2.3 În planul de acțiune se subliniază faptul că prin tehnologiile de protecție a mediului se deschid, pe de o parte, piețe în curs de creștere rapidă și, pe de altă parte, se pot crea noi locuri de muncă.

2.4 Planul de acțiune se bazează pe fostul „Plan de acțiune privind tehnologiile de mediu (PATM)” din anul 2004. El pune însă accentul nu doar pe cercetarea clasică și pe dezvoltarea unor tehnici și tehnologii noi „ecologice”. Noul plan de acțiune trebuie mai degrabă înțeles ca un pachet de măsuri bazat pe o abordare cuprinzătoare a ecoinovării, în care se încearcă, de asemenea, să se identifice obstacolele și motoarele inovării care se manifestă la punerea în aplicare a noilor tehnologii, precum și posibilitățile de eliminare, respectiv de promovare a acestora.

2.5 În acest sens, documentul Comisiei redă rezultate interesante ale unui sondaj de opinie, care descriu și într-o anumită măsură cuantifică aceste obstacole, respectiv motoare.

2.6 Se consideră că cele mai mari două obstacole sunt reprezentate de cererea nesigură de pe piață și de profitul nesigur obținut din investiții, în timp ce printre cele mai importante motoare ale ecoinovării se numără prețurile ridicate la energie și materiale, noile reglementări și standardizări, precum și accesul la cunoaștere.

2.7 Se afirmă că „până în prezent, ecoinovarea a pătruns relativ încet pe piețe, cu excepția energiei regenerabile, ca rezultat al politicilor energetice și climatice. Blocajele în calea ecoinovării includ eșecul prețurilor de piață de a reflecta în mod corespunzător costurile și beneficiile de mediu, structurile economice rigide, infrastructura și blocajele de comportament, stimulentele și subvențiile nocive.” De aici decurge că este necesară eliminarea subvențiilor care dăunează mediului, pentru a consolida ecoinovarea.

2.8 Prin planul de acțiune se urmărește accelerarea ecoinovării pe ansamblu, deci în toate sectoarele economice, prin intermediul unor acțiuni cu orientare precisă. Pentru asigurarea unei cereri mai puternice și mai stabile de ecoinovare, pe viitor trebuie propuse măsuri în domeniile: stimulente bazate pe reglementare, achiziții publice și private, precum și standardizare; pentru îmbunătățirea disponibilității de investiții și a posibilităților de creare de rețele trebuie sprijinite IMM-urile.

2.9 Planul de acțiune privind ecoinovarea se bazează astfel pe domeniile cererii și ofertei, cercetării și industriei, precum și al instrumentelor politice și de finanțare. Se reafirmă importanța fundamentală a legislației în materie de mediu ca motor al ecoinovării și se prevede revizuirea dispozițiilor legale și a standardelor relevante în cazul în care aceste se dovedesc un obstacol.

2.10 Se subliniază și dimensiunea internațională a ecoinovării și o coordonare politică mai eficientă cu partenerii internaționali.

2.11 Se prezintă în total 7 domenii de acțiune pentru planul de acțiune și se descriu „etape de referință” pentru fiecare dintre acestea.

1. Utilizarea politicii și a legislației de mediu ca motor de promovare a ecoinovării;
2. sprijinirea proiectelor de demonstrație și a parteneriatelor cu scopul de a introduce pe piață tehnologii operaționale promițătoare, inteligente și ambițioase;
3. dezvoltarea noilor standarde care stimulează ecoinovarea;
4. mobilizarea instrumentelor financiare și a serviciilor de asistență a IMM-urilor;
5. promovarea cooperării internaționale;
6. sprijinirea dezvoltării competențelor și locurilor de muncă în curs de apariție și a programelor conexe de formare profesională corespunzătoare necesităților de pe piața muncii;
7. promovarea ecoinovării prin intermediul inițiativei „O Uniune a inovării”.

3. Observații generale

3.1 CESE sprijină planul de acțiune, acesta părând structurat logic și bine gândit.

3.2 Ecoinovarea reprezintă o sarcină centrală, dacă nu chiar *sarcina* centrală, pentru menținerea competitivității pe termen lung și îndeplinirea obiectivelor în materie de durabilitate, dar și pentru a indica regiunilor mai puțin dezvoltate căi de sporire a bunăstării fără a dăuna mediului.

3.3 O întrebare nu lipsită de importanță este însă ce se înțelege prin „ecoinovare”. Ceea ce o persoană sau un cerc cultural consideră drept inovator și progresist, poate trezi mai degrabă rezistență la alte persoane sau în alte cercuri culturale. Cel mai clar se poate vedea acest lucru, de exemplu, în cazul tehnologiei genetice sau al utilizării energiei atomice. De aici decurge în mod clar că nu există o definiție universal valabilă a „ecoinovării”.

3.4 Comisia încearcă însă pe bună dreptate în planul său de acțiune să găsească un tip de definiție. În opinia sa, „prin «ecoinovare» se înțelege orice formă de inovare care își propune să realizeze un progres semnificativ și demonstrabil către o dezvoltare sustenabilă care protejează mediul, prin reducerea impactului asupra mediului, sporirea rezistenței la presiunile asupra mediului sau printr-o utilizare mai eficientă și mai responsabilă a resurselor naturale”. Rămâne însă neclar ce înseamnă un progres „semnificativ și demonstrabil” în ceea ce privește atenuarea impactului asupra mediului. Prin urmare, CESE recomandă Comisiei să descrie mai precis diferitele domenii prioritare într-un plan de punere în aplicare care va

fi prezentat ulterior și să asigure că finanțarea UE pentru „ecoinovare” este direcționată către proiecte care contribuie în modul cel mai eficient la îndeplinirea obiectivelor de mediu ale fiecărui sector.

3.5 În plus, CESE recomandă Comisiei să reflecteze la definirea unor domenii prioritare în cadrul planului de acțiune, care să fie sprijinite în primul rând. Ar putea fi vorba despre acele sectoare ale politicii de mediu în care a) Europa nu face de mulți decât foarte puține progrese, b) este previzibil că anumite obiective în materie de mediu nu pot fi îndeplinite decât foarte greu și c) tehnologia se dovedește încă scumpă.

3.6 Pentru CESE, este important să se menționeze faptul că ar trebui să se acorde o atenție specială și așa-numitelor tehnologii de mediu mici, adaptate. Deja în avizul său pe tema „Realități și șanse pentru tehnologiile de mediu adaptate în țările candidate” (NAT/203 din 31 martie 2004), Comitetul a subliniat că există multiple alternative la marile soluții centrale, respectiv că ar trebui dezvoltate asemenea alternative. Adesea, soluțiile adaptate, descentralizate și pe scară mică nu trezesc interesul instituțiilor de cercetare și al investitorilor, deoarece profiturile obținute pe baza acestora sunt inexistente sau foarte mici, tocmai pentru că sunt ieftine, însă eficiente. CESE recomandă Comisiei să integreze în planul de acțiune recomandările formulate atunci.

3.7 Pe lângă noile tehnologii care se impun pe piață, ecoinovarea include și idei și concepte a căror punere în aplicare se poate realiza fără mari investiții, însă a căror dezvoltare este, din acest motiv, susținută în mai mică măsură de întreprinderile care doresc să se afirme pe piață și să deschidă noi piețe.

3.8 Dezvoltarea unor astfel de soluții adaptate, printre altele, pentru zonele rurale sau pentru regiunile/țările mai puțin dezvoltate, ar trebui promovată cel puțin cu aceeași intensitate ca și proiectele de cercetare și dezvoltare ale întreprinderilor.

3.9 Comitetul sprijină pe ansamblu planul de acțiune, salutând în mod special anunțul privind examinarea deosebit de atentă a obstacolelor.

4. Observații specifice

4.1 Rămâne însă neclar cum ar putea fi pusă în aplicare intenția de a elimina obstacolele, căci mai întâi trebuie

identificate obstacolele în calea inovațiilor (de tip tehnologic sau de alt tip), aceasta fiind o sarcină importantă.

4.2 Un exemplu concret în acest sens: în cel de-al 7-lea Program-cadru, UE a sprijinit un proiect „Ulei vegetal 2”. Scopul proiectului a fost de a determina dacă se pot propulsa tractoare cu uleiuri vegetale nerafinate, produse la nivel descentralizat, respectând totodată standardele europene în materie de mediu și de protecția climei. Rezultatul: motoarele *high tech* din ziua de azi pot realiza acest lucru, obținându-se o reducere a emisiilor de gaze de seră de până la 60 %, o valoare care se situează deasupra valorilor minime stabilite în Directiva privind energiile regenerabile!

4.3 Totuși, această tehnologie, care poate fi considerată în mod clar o ecoinovare, nu se va putea impune în UE atâta timp cât motorina se bucură de facilități fiscale, cât timp componenta de CO₂ ocupă un loc foarte redus în ceea ce privește impozitarea prevăzută a energiei, sau cât timp utilizarea uleiului vegetal este pur și simplu interzisă din punct de vedere juridic.

4.4 De aceea, Comisia ar trebui să impună tuturor proiectelor sprijinite obligația de a elabora un mic studiu suplimentar, în care să se indice în mod corespunzător obstacolele posibile sau reale. Aceste studii nu ar trebui să reprezinte tratate științifice, ci doar să conțină indicații pentru acțiunea politică privind domeniile în care există nevoie suplimentară de acțiune.

4.5 Totodată este necesar ca, la intervale regulate, Comisia să verifice toate directivele și regulamentele sale existente, precum și criteriile de eligibilitate ale fondurilor structurale și ale politicii agricole comune pentru a stabili dacă acestea ar trebui adaptate la noile inovații din domeniul tehnologiei de mediu.

4.6 În final, CESE dorește să sublinieze că și în acest plan de acțiune – precum în multe alte documente – se afirmă pe bună dreptate că subvențiile dăunătoare mediului trebuie eliminate. Cu atât mai supărător este în opinia CESE faptul că, în ciuda unor solicitări multiple din partea Comitetului, Comisia nu a prezentat încă o listă corespunzătoare cu subvențiile dăunătoare mediului, deși promite să facă acest lucru de mai mult de 5 ani. Dacă între intenție și fapt există o astfel de prăpastie, trebuie pusă la îndoială voința serioasă a Comisiei.

Bruxelles, 18 septembrie 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON